

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**імені А. С. МАКАРЕНКА**

**КАФЕДРА ТУРИЗМУ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО СЕРВІСУ**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Голова приймальної комісії  
СумДПУ імені А. С. Макаренка



проф. **Юрій ЛЯННОЙ**

«24» квітня 2023 р.

**ПРОГРАМА**  
**ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ**  
**ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ**  
**ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**  
**СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 242 ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ**

Розглянута на засіданні  
Приймальної комісії  
«24» квітня 2023 р.  
Протокол № 16

Суми – 2023

Програма фахового вступного випробування з організації туризму для вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня Магістр денної та заочної форм навчання за спеціальністю 242 Туризм і рекреація.

Ухвалена на засіданні кафедри туризму і готельно-ресторанного сервісу

27 березня 2023 року,  
протокол № 10

Завідувач кафедри туризму і готельно-ресторанного сервісу,  
к. пед. н., доцент

Інна ЗІГУНОВА

Голова комісії,  
к. пед. н., доцент

Інна ЗІГУНОВА

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У програмі визначене основне коло фахових знань з організації туризму, необхідних претенденту для вступу на навчання за освітнім ступенем Магістр, спеціальності 242 Туризм і рекреація на базі раніше здобутих ступенів бакалавра, магістра або спеціаліста.

Магістерський ступінь вищої освіти передбачає отримання претендентом додаткових знань з туризму для підвищення власної конкурентоздатності на ринку праці, успішного здійснення майбутньої професійної діяльності на керівних посадах у сфері управління туристсько-рекреаційними системами та інноваційними процесами в туризмі, вдосконалення досвіду у проведенні наукових досліджень в обраній сфері та занять науково-педагогічною діяльністю.

Туризм – одна з динамічних галузей економіки, чинник економічного та культурного розвитку регіонів, збереження пам'яток історико-культурної спадщини, міжнародного співробітництва між країнами та зміцнення миру між народами. Туризм є вагомим сектором сфери обслуговування в світі. Тому на сьогодні виникає необхідність у підготовці висококваліфікованих фахівців з туризму, здатних якісно здійснювати туристське обслуговування, раціонально мислити, впроваджувати інноваційні технології у туристську діяльність.

Туризм – багатогранна сфера людської діяльності, яка включає знання із декількох блоків. Передбачається вивчення соціально-гуманітарних, фундаментальних, природничо-наукових, загальноекономічних та професійно орієнтованих дисциплін, необхідних для здійснення туристської діяльності у сфері туристичного бізнесу, готельно-ресторанній індустрії, туристсько-екскурсійній, туристсько-анімаційній, туристсько-спортивній діяльності, а також у сфері маркетингу, менеджменту, державного управління туристичної галузі.

*Мета вступного фахового випробування* – оцінити рівень фахових знань абітурієнтів у сфері організації та здійсненні туристської діяльності.

Вступне фахове випробування з організації туризму відбувається в усній формі, оцінка виставляється за 200-бальною шкалою відповідно до основних критеріїв та показників рівня знань абітурієнтів.

## **Тема 1. Сутність туризму та його значення для суспільства**

Сутність понять «туризм», «подорож».

Функції туризму: рекреаційна, пізнавальна, виховна, політична, економічна, екологічна, соціальна.

Зовнішні та внутрішні фактори розвитку туризму; статичні та динамічні чинники розвитку туризму (природно-географічні, історико-політичні, соціально-економічні, демографічні).

Туристські ресурси як основа розвитку туризму. Види туристських ресурсів та їх значення для розвитку туристської галузі.

Класифікація в туризмі (типи, категорії, види, форми туризму).

## **Тема 2. Турпродукт – основа туристської послуги**

Матеріальне і нематеріальне виробництво. Туристична послуга, її ознаки. Структура та характеристика складових турпродукту і турпакету, їх взаємозв'язок. Життєвий цикл турпродукту, характеристика його етапів. Якість і конкурентоспроможність турпродукту.

## **Тема 3. Турист як суб'єкт туризму**

Сутність понять «турист», «екскурсант», «мандрівник».

Класифікація туристів за різними ознаками. Особи, що не входять до статистики туристських потоків.

Мотивація туристських подорожей.

## **Тема 4. Туристична індустрія**

Характеристика і структура туристичної індустрії. Туристична інфраструктура та її складові.

Види туристських підприємств, їх характеристика. Спільні та відмінні риси туроператорських і турагентських підприємств. Класифікація підприємств готельного, ресторанного господарства, садиб зеленого туризму.

Організація послуг розміщення, харчування, екскурсійних, транспортних, рекреаційних послуг. Договірні відносини в туризмі.

Порядок ліцензування туристської діяльності, стандартизація та сертифікація у туризмі.

## **Тема 5. Програмне обслуговування в туризмі**

Принципи формування програм перебування туристів. Види та характеристика програмних заходів в туризмі.

Партнерська робота з підприємствами розміщення, харчування, дозвілля туристів та транспортними компаніями. Завантаженість підприємств розміщення та складання графіків заїздів (для готелів сезонного функціонування та лікувально-оздоровчого профілю).

## **Тема 6. Бронювання туристських послуг**

Процес бронювання послуг готельних, транспортних, екскурсійних підприємств. Процеси замовлення послуг підприємств ресторанного

господарства та узгодження меню. Види автоматизованих систем бронювання та резервування в туризмі. Ануляція туристських послуг: компенсація та штрафні санкції.

### **Тема 7. Організація транспортного обслуговування в туризмі**

Система транспортного забезпечення в туризмі та класифікація транспортних засобів. Види транспортних подорожей та їх характеристика.

Нормативно-законодавча основа міжнародних та внутрішніх перевезень туристів різними видами транспорту.

Особливості перевезення туристів і багажу авіаційним транспортом.

Особливості розробки туристських автотранспортних маршрутів.

Організація спеціальних залізничних турів (турпоїздів).

Організація круїзних туристичних маршрутів та їх специфіка. Класифікація водного транспорту для перевезення туристів. Види круїзів, характеристика основних круїзних територій світу.

### **Тема 8. Особливості ведення туристської документації**

Основні види документів в туристському бізнесі. Види договорів в туризмі та порядок їх оформлення. Інформаційні, облікові, розрахункові та звітні туристські документи. Оформлення документів туристської групи (подорож за кордон, у межах України; для дитячих туристських груп).

### **Тема 9. Безпека туристських подорожей**

Нормативно-правові акти щодо забезпечення безпеки туристських подорожей на внутрішніх та міжнародних маршрутах. Обов'язки туристів щодо дотримання правил поведінки упродовж подорожі.

Страхування туристів та їх майна, порядок виплати страхових сум при настанні страхового випадку.

Правила дотримання безпеки на маршрутах активного туризму.

### **Тема 10. Маркетинг у туризмі**

Маркетингова діяльність у туризмі. Функції маркетингу. Види маркетингу в туризмі.

Маркетингові дослідження туристського продукту. Маркетингова цінова стратегія в туризмі. Канали просування і збуту туристських продуктів.

Реклама та PR-технології в туризмі. Туристські виставки і ярмарки як елемент маркетингової політики суб'єктів туристського бізнесу.

Маркетингова політика підприємств індустрії туризму і гостинності.

### **Тема 11. Менеджмент у туризмі**

Менеджмент у туризмі, його функції. Управління внутрішнім і зовнішнім середовищем в туризмі. Управління макроекономічними об'єктами в туризмі (туристський регіон, дестинація, туристський кластер).

Види управлінських рішень. Організаційні структури туристських підприємств. Принципи планування діяльності підприємств індустрії туризму і гостинності.

Мотиваційний менеджмент, комунікації в системі управління, джерела влади менеджера (лідерство).

### **Тема 12. Екскурсійна діяльність**

Екскурсія як форма туристської послуги. Класифікація екскурсій. Функції екскурсії: інформаційна, культурологічна, розширення світогляду, формування інтересів.

Методика підготовки екскурсії. Етапи розробки нової екскурсії. Порядок складання технологічної карти екскурсії та «портфеля екскурсовода».

Професійна майстерність екскурсовода, її складові. Методика та техніка проведення екскурсій.

### **Тема 13. Туристська політика у сфері туризму**

Поняття про туристську політику держави. Світова туристська політика, особливості її формування та регулювання. Діяльність та функції Всесвітньої туристської організації. Значення міжнародних туристичних організацій у регулюванні туристської політики держав.

Структура державного регулювання туристичної індустрії в Україні. Основні нормативно-правові документи, що регулюють туристичну діяльність в Україні.

### **Тема 14. Географія туризму**

Особливості розвитку туризму в Європейському, Близькосхідному, Азіатсько-Тихоокеанському, Американському, Африканському туристських макрорегіонах.

Країнознавча характеристика провідних туристських країн. Характеристика основних туристських центрів та провідних видів туризму.

### **Тема 15. Організація і проведення заходів у сфері активного туризму**

Діяльність Федерації спортивного туризму України. Нормативно-правова база здійснення туристсько-спортивної діяльності в Україні.

Методика організації та проведення спортивних туристських походів та змагань з видів спортивного туризму.

Організація і проведення туристсько-спортивних, туристсько-рекреаційних, туристсько-анімаційних заходів.



## ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Сутність туризму та його значення для суспільства
2. Функції туризму: рекреаційна, пізнавальна, виховна, політична, економічна, екологічна, соціальна
3. Зовнішні та внутрішні фактори розвитку туризму
4. Статичні та динамічні чинники розвитку туризму (природно-географічні, історико-політичні, соціально-економічні, демографічні)
5. Види туристських ресурсів та їх значення для розвитку туристської галузі
6. Класифікація в туризмі (типи, категорії, види, форми туризму)
7. Туристична послуга, її ознаки
8. Структура та характеристика складових турпродукту і турпакету
9. Життєвий цикл турпродукту
10. Якість і конкурентоспроможність тур продукту
11. Сутність понять «турист», «екскурсант», «мандрівник». Мотивація туристських подорожей.
12. Класифікація туристів за різними ознаками
13. Характеристика і структура туристичної індустрії
14. Туристична інфраструктура та її складові
15. Характеристика діяльності Всесвітньої туристичної організації
16. Характеристика діяльності туроператорських і турагентських підприємств
17. Класифікація підприємств готельного, ресторанного господарства, садиб зеленого туризму
18. Договірні відносини в туризмі. Види договорів в туризмі та порядок їх оформлення
19. Основні види документів в туристському бізнесі: установчі, облікові, розрахункові, звітні, інформаційні
20. Оформлення документів туристської групи (подорож за кордон, у межах України; для дитячих туристських груп).
21. Ліцензування туристської діяльності
22. Стандартизація та сертифікація у туризмі
23. Бронювання туристських послуг
24. Види автоматизованих систем бронювання та резервування в туризмі. Ануляція туристських послуг: компенсація та штрафні санкції
25. Програмне обслуговування в туризмі
26. Види та характеристика програмних заходів в туризмі
27. Особливості перевезення туристів і багажу авіаційним транспортом
28. Особливості розробки туристських автотранспортних маршрутів
29. Організація спеціальних залізничних турів (турпоїздів)
30. Організація морських та річкових круїзних туристських подорожей
31. Безпека туристських подорожей
32. Маркетингова діяльність у туризмі. Функції та види маркетингу в туризмі

33. Маркетингові дослідження туристського продукту. Маркетингова цінова стратегія в туризмі
34. Канали просування і збуту туристських продуктів
35. Реклама та PR-технології в туризмі
36. Туристські виставки і ярмарки як елемент маркетингової політики суб'єктів туристського бізнесу
37. Маркетингова політика підприємств індустрії туризму і гостинності
38. Туристичні виставки і ярмарки як елемента маркетингової політики
39. Канали просування і збуту туристських продуктів
40. Менеджмент у туризмі, його функції
41. Управління внутрішнім і зовнішнім середовищем в туризмі
42. Управління макроекономічними об'єктами в туризмі (туристський регіон, дестинація, туристський кластер)
43. Види управлінських рішень
44. Організаційні структури туристських підприємств
45. Принципи планування діяльності підприємств індустрії туризму і гостинності
46. Мотиваційний менеджмент, комунікації в системі управління, джерела влади менеджера (лідерство).
47. Класифікація та функції екскурсій. Методика розробки екскурсій
48. Професійна майстерність екскурсовода, її складові
49. Туристська політика у сфері туризму, особливості її формування та регулювання
50. Діяльність, функції та значення Всесвітньої туристської організації у розвитку туризму у країнах
51. Структура державного регулювання туристичної індустрії в Україні
52. Основні нормативно-правові документи, що регулюють туристичну діяльність в Україні
53. Особливості розвитку туризму в Європейському туристському макрорегіоні
54. Особливості розвитку туризму в Американському туристському макрорегіоні
55. Особливості розвитку туризму в Близькосхідному туристському макрорегіоні
56. Особливості розвитку туризму в Азіатсько-Тихоокеанському туристському макрорегіоні
57. Особливості розвитку туризму в Африканському туристському макрорегіоні
58. Комплексна туристська характеристика Франції
59. Комплексна туристська характеристика Італії
60. Комплексна туристська характеристика Іспанії
61. Комплексна туристська характеристика Великобританії
62. Комплексна туристська характеристика Німеччини
63. Комплексна туристська характеристика Греції
64. Комплексна туристська характеристика Болгарії



65. Комплексна туристська характеристика Польщі
66. Комплексна туристська характеристика Угорщини
67. Комплексна туристська характеристика Чехії
68. Комплексна туристська характеристика України
69. Комплексна туристська характеристика Китаю
70. Комплексна туристська характеристика Японії
71. Комплексна туристська характеристика Індії
72. Комплексна туристська характеристика Туреччини
73. Комплексна туристська характеристика Єгипту
74. Комплексна туристська характеристика Об'єднаних Арабських Еміратів
75. Комплексна туристська характеристика США
76. Діяльність Федерації спортивного туризму України. Нормативно-правова база здійснення туристсько-спортивної діяльності в Україні
77. Методика організації та проведення спортивних туристських походів та змагань з видів спортивного туризму
78. Організація і проведення туристсько-спортивних заходів
79. Організація і проведення туристсько-рекреаційних заходів
80. Організація і проведення туристсько-анімаційних заходів

## ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання відповідей абітурієнтів здійснюється за 200-бальною шкалою. Якісна характеристика виявлених фахових знань вступників передбачає чотири рівні, наведених у таблиці. Результат набраних балів абітурієнта за усну відповідь: до 100 балів – іспит не складено, 100 балів і вище – складено.

Кількість балів	Якісна характеристика знань
175 – 200 (складено)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Об'ємні знання, відмінне розуміння програмноматеріалу;</li><li>• послідовне, логічне, обґрунтоване викладення матеріалу;</li><li>• здібність до аналізу викладеного матеріалу;</li><li>• самостійне, впевнене і правильне застосування знань при наведенні прикладів;</li><li>• вміле й вивірене формулювання висновків та узагальнень.</li></ul>
150 – 174 (складено)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Гарні знання, добре розуміння програмного матеріалу в цілому;</li><li>• послідовне, логічне викладення матеріалу;</li><li>• вміння застосовувати знання при наведенні прикладів, допущення окремих несуттєвих помилок;</li><li>• вміння формулювати висновки.</li></ul>
100 – 149 (складено)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Задовільні знання програмного матеріалу;</li><li>• у цілому правильне викладення матеріалу, але</li><li>• відповідь не підкріплена прикладами, або вони непереконливі;</li><li>• не впевнене формулювання висновків.</li></ul>
1 – 99 (незадовільно)	<ul style="list-style-type: none"><li>• Поверхневі знання, не достатнє розуміння програмноматеріалу;</li><li>• спрощене викладення матеріалу з допущенням істотних помилок;</li><li>• нечітке та непослідовне застосування знань під час наведення прикладів;</li><li>• складність при узагальненні матеріалу та оформленні висновків.</li></ul>

## ЛІТЕРАТУРА

1. Агафонова Л. Г., Агафонова О. Є. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навчальний посібник. К.: Знання України, 2002. 358 с.
2. Апонін В.В., Олексин І.І., Шутовська Н.О., Футало Т.В. Організація і технологія надання послуг. Навч. Посібник / За редакцією професора В. В. Апоніна. К.: Видавничий центр «Академія», 2006. 311 с.
3. Булашев О. Я. Спортивний туризм. Харків: ХДАФК, 2004. 388с.
4. Булашев О. Я. Теорія і методика спортивного туризму для студентів першого курсу. Харків: ХДАФК, 2007. 230 с.
5. Булашев А. Я. Краткая энциклопедия ТТТ (техническое творчество туристов): справочник. Харьков: Олейникова Ю. В., 2006. 400 с.
6. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 178 с.
7. Гуменюк В.В. Страхування діяльності туристичних підприємств. *Фінанси України*. 2004. № 4. С. 128–135.
8. Забалдіна Ю. Б. Маркетинг туристичного підприємства: Навчальний посібник. К.: Музична Україна, 2002. 196 с.
9. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР.
10. Зігунов В. М., Зігунова І. С., Міщенко О. О. Організаційно-методичні основи спортивного туризму. Суми: Видавництво Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2010. 436 с.
11. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : Підручник. Суми : ВТД – Університетська книга, 2010. 334 с.
12. Кифяк В. Ф. Організація туризму: Навчальний посібник. Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. 344 с.
13. Коган В. Г. Обучение в спортивном горном туризме. Методические рекомендации. К., 2006. 78 с.
14. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 144 с.
15. Король О. Д., Крачило М. П. Менеджмент туризму: Навч. посіб. К.: Знання, 2009. 248 с.
16. Левицька І.В., Басюк Д.І., Климчук А.О., Тарасюк Г.М., Москвічова О.С. Економіка туризму: навчальний посібник. Житомир, 2020. 488 с.
17. Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2003. 104 с.
18. Любіцева О.О., Бабарицька В. К. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 335 с.
19. Любіцева О. О., Кіптенко В. К., Стафійчук В. І., Хільчевська І. Г., Смирнов І. Г. Туристичне країнознавство: країни лідери. К.: Альтерпрес, 2008.

436 с.

20. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація готельного обслуговування: Підручник. К., 2011. 366 с.
21. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. К.: Знання, 2008. 661 с.
22. Мальська М. П., Худо В. В., Цибух В. І. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
23. Некрасов С. А. Екскурсознавство та музеєзнавство: Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2005. 440 с.
24. Нечаюк Л. І., Телеш Н. О. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 348 с.
25. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Основи менеджменту». Напрямок професійного спрямування 6.030601 «Менеджмент» / Н. М. Корсікова. Одеса: ОНАХТ, 2011. 68 с.
26. Писаревський І. М., Погасій С. О., Поколодна М. М. Організація туризму: підручник. Х.: ХНАМГ, 2008. 541 с.
27. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності: підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
28. Правила змагань зі спортивного туризму. К.: ФСТУ, 2008. 136 с.
29. Радченко Л. О., Пивоваров П. П., Новікова О. В., Льовшина Л. Д., Ніколаєнко-Ломакіна А. М. Особливості ресторанного сервісу. Обслуговування іноземних туристів : навчальний посібник. Х.: Світ книг, 2012. 288 с.
30. Рутинський М. І. Географія туризму України: Навч.-метод. Посібник. Львів: Фенікс, 2002. 107 с.
31. Рутинський М. І., Зінько Ю. В. Сільський туризм. Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 271 с.
32. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Підручник / За заг. ред. доктора пед. наук, проф. Орлова В. Ф. К.: Грамота, 2006. 264 с.
33. Тягунова Н. М. Основи організації туристичного бізнесу. Кредитно-модульний курс: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2014. 130 с.
34. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2006. 264 с.
35. Школа І. М. Менеджмент туристичної індустрії: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. 662 с.